

Co-funded by
the European Union

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ТА ЦІННОСТІ У РЕГУЛЮВАННІ АУДИТУ ТА НЕЗАЛЕЖНІЙ АУДИТОРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

2026

SNAU

University that
studies life

15.06.2026 15.50 EEST

*Альвіна
ОРЄХОВА*

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

Заняття 2

Система регулювання аудиту та незалежної аудиторської діяльності в ЄС

Питання для розгляду

1. Модель регулювання аудиторської діяльності в ЄС
2. Директиви та регламенти ЄС у сфері аудиту
3. Правовий статус суб'єктів аудиторської діяльності
4. Регулювання обов'язкового аудиту в країнах ЄС
5. Організація професійного регулювання аудиторської діяльності
6. Гармонізація українського аудиторського законодавства з вимогами ЄС

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

1. Модель регулювання аудиторської діяльності в ЄС

Головна думка

Реформа аудиту 2014 року докорінно змінила баланс влади: від саморегулювання до публічного нагляду.

Дворівнева система:

Рівень ЄС - директиви та регламенти

Рівень держав-членів - національна імплементація

«Лисиця не може охороняти курятник» - головний принцип реформи.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

1. Модель регулювання аудиторської діяльності в ЄС

Модель регулювання аудиторської діяльності в ЄС

Три світові моделі регулювання:

Модель	Характеристика	Приклад
Саморегулювання	Професійні організації самостійно встановлюють стандарти та контролюють	Класична англосаксонська (до 2000-х)
Державна	Держава через спеціальні органи жорстко контролює	Франція, Німеччина, Китай
Змішана	Поєднання саморегулювання з державним наглядом	ЄС (після 2014)

ЄС обрав змішану модель, але з сильним акцентом на державний нагляд.

1. Модель регулювання аудиторської діяльності в ЄС

Історична еволюція: від саморегулювання до публічного нагляду

Період	Подія	Значення
До 2006	Національне регулювання	Суттєві відмінності між країнами
2006	Директива 2006/43/ЄС	Перша гармонізація: реєстрація, незалежність, якість
2008-2014	Фінансова криза	Провал аудиту банків → потреба реформи
2014	Директива 2014/56/EU + Регламент 537/2014	Посилення незалежності, нагляду, санкцій

Результат

Перехід до Європейської моделі публічного нагляду (European Public Oversight Model)

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

1. Модель регулювання аудиторської діяльності в ЄС

Ключові принципи європейської моделі регулювання

Принцип	Зміст
1. Публічний нагляд	Незалежний орган нагляду (більшість членів — не аудитори)
2. Гармонізація через мінімальні стандарти	Директиви встановлюють мінімум, держави можуть посилювати
3. Пряма дія регламентів	Регламенти діють безпосередньо в усіх державах-членах
4. Розмежування PIE / non-PIE	Жорсткіші вимоги для публічно значущих підприємств
5. Кооперація та взаємне визнання	Аудитор з однієї країни може працювати в іншій

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

1. Модель регулювання аудиторської діяльності в ЄС

Ієрархія регуляторних документів

Рівень 1: Договори ЄС (TFEU, Хартія прав)

Рівень 2: Регламенти (прямої дії) → Регламент 537/2014

Рівень 3: Директиви (потребують імплементації) → Директива 2014/56/EU

Рівень 4: Міжнародні стандарти (MCA, ISAE, ISQM, Кодекс IFAC)

Рівень 5: Національне законодавство

Рівень 6: Рекомендації та настанови (ESMA, CEAOB)

Ключове правило

Регламент має перевагу над національним законом.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

1. Модель регулювання аудиторської діяльності в ЄС

Порівняння з іншими моделями

Характеристика	ЄС	США (РСАОВ)	Китай
Основний регулятор	Національні органи + СЕАОВ	РСАОВ (під наглядом SEC)	Міністерство фінансів + СІСРА
Стандарти	МСА	AS (власні)	CS (на основі МСА)
Ротація фірм	10/20/24 роки	Немає	Немає
Заборона неаудиторських послуг	16 категорій (ст.5)	Суворо, але з відмінностями	Обмежена
Публічний нагляд	Сильний (після 2014)	Дуже сильний (Sarbanes- Oxley)	Державний

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

1. Модель регулювання аудиторської діяльності в ЄС

Роль професійних організацій

Функції професійних організацій (в різному обсязі):

Функція	Хто виконує (зазвичай)	Делегування для РІЕ
Реєстрація аудиторів	Професійна організація	Можливе (14 країн)
Кваліфікаційні іспити	Професійна організація	Можливе
Безперервне навчання (CPD)	Професійна організація	Широке (22 країни)
Контроль якості (РІЕ)	Орган нагляду	ЗАБОРОНЕНО
Дисциплінарні процедури (РІЕ)	Орган нагляду	ЗАБОРОНЕНО

Приклади

Франція (H3C + Ordre), Німеччина (APAS + WPK), Польща (PIBR)

1. Модель регулювання аудиторської діяльності в ЄС

Європейські агентства (ESMA, CEAOB, ECA)

Орган	Розташування	Роль в аудиті
ESMA	Париж	Координація національних регуляторів, правозастосування МСФЗ
CEAOB	Брюссель	Технічна оцінка МСА, зближення практик нагляду
ECA	Люксембург	Зовнішній аудит бюджету ЄС (публічний сектор)

«Робота Європейської Рахункової Палати посилює довіру громадян та допомагає ефективно реагувати на поточні та майбутні виклики, що стоять перед ЄС» - Тоні Мерфі, Президент ECA.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

1. Модель регулювання аудиторської діяльності в ЄС

Висновок

Європейська модель регулювання аудиту - це:

- ✓ **Багаторівнева система** (ЄС + національний рівень)
- ✓ **Змішана модель** (публічний нагляд + делегування професійним організаціям)
- ✓ **Розмежування PIE / non-PIE** (жорсткіші правила для публічно значущих)
- ✓ **Координація через СЕАОВ** (єдність практик нагляду)

Ключові документи

Директива 2014/56/EU + Регламент 537/2014

Суспільний інтерес є надто важливим, щоб залишати його виключно на розсуд професійних організацій.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

2. Директиви та регламенти ЄС у сфері аудиту

Директиви та регламенти ЄС у сфері аудиту

Ключове розрізнення:

Характеристика	Директива	Регламент
Юридична сила	Зобов'язує до результату, залишає форму	Пряма дія в усіх державах-членах
Імплементация	Потребує транспонування в національне право	Не потребує
В аудиті	Директива 2006/43/ЄС (2014/56/EU)	Регламент 537/2014

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

2. Директиви та регламенти ЄС у сфері аудиту

Директива 2006/43/ЄС - фундамент

Основні вимоги до аудиторів (статті 3-8):

Вимога	Зміст
Добра репутація	Відсутність судимостей за економічні злочини
Освітній ценз	Університетський рівень
Теоретична підготовка	Курс з визначених предметів
Практичне стажування	Мінімум 3 роки (2/3 - в аудиторській фірмі)
Іспит	Оцінює теоретичні знання та практичні навички

Зміст іспиту

МСФЗ, МСА, професійна етика, податкове право, корпоративне право, ІТ, статистика.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

2. Директиви та регламенти ЄС у сфері аудиту

Директива - вимоги до аудиторських фірм

Вимоги до аудиторських фірм (стаття 3):

- ✓ Фізичні особи, які проводять аудит, повинні бути зареєстрованими аудиторами
- ✓ **Більшість прав голосу** - аудиторським фірмам або зареєстрованим аудиторам
- ✓ **Більшість членів управлінського органу** - зареєстровані аудитори

Взаємне визнання (стаття 3а):

- ✓ Аудитор з однієї держави-члена може працювати в іншій
- ✓ Потрібна реєстрація в приймаючій державі
- ✓ Ключовий партнер повинен знати місцеве законодавство

2. Директиви та регламенти ЄС у сфері аудиту

Регламент (ЕУ) No 537/2014 - аудит РІЕ

Хто такі РІЕ (Public Interest Entities)?

Категорія	Приклади
Публічні компанії	Емітенти на регульованих ринках
Кредитні установи	Банки
Страхові компанії	Страховики, перестраховики
Інші (визначені державами)	Енергетичні компанії, оператори критичної інфраструктури

Крах РІЕ може мати системні наслідки - тому найжорсткіші вимоги.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

2. Директиви та регламенти ЄС у сфері аудиту

Структура аудиторських гонорарів (стаття 4)

70% правило:

Плата за дозволені неаудиторські послуги (3+ роки) $\leq$ 70% від середньої плати за аудит за 3 роки

Виняток

ESG - assurance **виключено** з розрахунку

15% правило концентрації:

Якщо від одного PIE $\rightarrow$ $>15\%$ доходу фірми

Аудитор **зобов'язаний** розкрити це ревізійній комісії

Якщо триває $\rightarrow$ комісія вирішує продовження (макс. ще 2 роки)

2. Директиви та регламенти ЄС у сфері аудиту

Заборона неаудиторських послуг (стаття 5)

16 заборонених категорій:

Категорія	Приклади
Податкові	Консультування, розрахунок, підтримка перевірок
Юридичні	Консультування, представництво в судах
Бухгалтерські	Ведення обліку, підготовка звітності
Оціночні	Оцінка активів, актуарні розрахунки
Управлінські	Роль в управлінні, прийняття рішень
Внутрішній аудит	Будь-які послуги з внутрішнього аудиту
Кадрові	Пошук керівників, структурування
Фінансові	Структурування капіталу, інвестиційна стратегія
ESG	Підготовка звітності зі сталого розвитку

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

2. Директиви та регламенти ЄС у сфері аудиту

Обов'язкова ротація аудитора (стаття 17)

Сценарій	Макс. термін	Умова
Стандартний	10 років	Без додаткових умов
Після тендеру	20 років	Проведення публічного тендеру
Спільний аудит (joint audit)	24 роки	≥2 фірми проводять аудит

Охолодження (cooling-off period): після закінчення терміну → 4 роки не можна повертатися

Ротація ключового партнера: кожні 7 років + 3 роки охолодження

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

2. Директиви та регламенти ЄС у сфері аудиту

Перехідні положення ротації (стаття 41)

Для відносин, що існували на 16 червня 2014 року:

Тривалість відносин	Строк ротації
Понад 20 років	Не пізніше 16 червня 2020 року
Від 11 до 20 років	Не пізніше 16 червня 2023 року
Менше 11 років	Застосовуються стандартні правила (10+10)

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

2. Директиви та регламенти ЄС у сфері аудиту

Нерегулярності та шахрайство (стаття 7)

Зобов'язання аудитора при виявленні порушень:

- ✓ Повідомити клієнта та вимагати вжиття заходів
- ✓ Якщо клієнт не реагує → повідомити відповідні органи

Негайне повідомлення органів при:

- ✓ Незаконній поведінці
- ✓ Загрозі безперервності діяльності (going concern)
- ✓ Відмові від думки, негативному або умовно-позитивному висновку

Аудитор - активний учасник системи раннього попередження.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

2. Директиви та регламенти ЄС у сфері аудиту

Аудиторський звіт для РІЕ (статті 10-11)

Розширений аудиторський звіт містить:

- ✓ Ключові питання аудиту (КАМ) - найбільш значущі ризики
- ✓ Основні спостереження аудитора
- ✓ Чітка та недвозначна мова

Додатковий звіт для ревізійної комісії (стаття 11):

- ✓ Обсяг та строки аудиту
- ✓ Використана методологія
- ✓ Результати перевірки

Звіт для наглядових органів (стаття 12) - для супервізорів РІЕ

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

2. Директиви та регламенти ЄС у сфері аудиту

Звіт про прозорість (стаття 13)

Аудиторські фірми, що аудитують РІЕ, публікують щорічний звіт (протягом 3 місяців)

Розділ звіту	Зміст
Структура	Правова структура, власність, мережа
Управління	Структура управління, система контролю якості
Незалежність	Практики незалежності, підтвердження
CPD	Політика безперервного навчання
Фінансова інформація	Аудиторські гонорари, неаудиторські послуги (з розбивкою)
Перелік РІЕ	Клієнти, що є РІЕ (за винятком загрози безпеці)

ESAP

з 2023 року - також подаються до Єдиної європейської точки доступу.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

2. Директиви та регламенти ЄС у сфері аудиту

Взаємодія Директиви та Регламенту

Сфера	Директива (всі аудити)	Регламент (лише PІЕ)
Ротація фірми	Не вимагається	Обов'язкова: 10/20/24 роки
Неаудиторські послуги	Загальні принципи	Чіткий перелік з 16 заборонених
Обмеження гонорарів	Не передбачено	70% та 15% правила
Аудиторський звіт	Стандартний	Розширений (КАМ)
Нагляд	Загальний публічний нагляд	Посилений нагляд + СЕАОВ

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

2. Директиви та регламенти ЄС у сфері аудиту

Висновок

Дворівнева система регулювання:

Рівень	Застосування	Ключові вимоги
Базовий (Директива)	Всі обов'язкові аудити	Кваліфікація (3 роки стажування), реєстрація, CPD, публічний нагляд
Підвищений (Регламент)	Лише PIE	Ротація 10 років, заборона 16 послуг, розширений звіт, КАМ

Ризик визначає строгість правил.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

3. Правовий статус суб'єктів аудиторської діяльності

Правовий статус суб'єктів аудиторської діяльності

Три категорії суб'єктів:

- ✓ **Зареєстровані аудитори** (фізичні особи)
- ✓ **Аудиторські фірми** (юридичні особи)
- ✓ **Ключові аудиторські партнери** (особлива категорія)

Додатковий елемент

Ревізійні комісії (Audit Committees) - не аудитори, але ключові учасники системи

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

3. Правовий статус суб'єктів аудиторської діяльності

Зареєстрований аудитор

Вимоги для отримання статусу:

Вимога	Деталі
Добра репутація	Відсутність судимостей за економічні злочини
Вища освіта	Університетський ступінь
Теоретична підготовка	Курс з визначених предметів
Практичне стажування	Мінімум 3 роки (2/3 - в аудиторській фірмі)
Кваліфікаційний іспит	Письмова частина (обов'язково), усна (за бажанням)
Реєстрація	Внесення до публічного реєстру

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

3. Правовий статус суб'єктів аудиторської діяльності

Права та обов'язки аудитора

Права:

- ✓ Проведення обов'язкового аудиту
- ✓ Використання професійного титулу
- ✓ Свобода надання послуг в ЄС (паспортизація)

Обов'язки:

- ✓ Професійні (перед клієнтом): МСА, якість, своєчасність
- ✓ Етичні (перед професією): Кодекс IFAC, незалежність
- ✓ Регуляторні (перед державою): перевірки якості, CPD, повідомлення про порушення

Відповідальність:

дисциплінарна, цивільно-правова, кримінальна

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

3. Правовий статус суб'єктів аудиторської діяльності

Аудиторська фірма

Вимоги до фірми (стаття 3 Директиви):

Вимога	Зміст
Кадрові	Фізичні особи - зареєстровані аудитори
Власність	Більшість прав голосу - аудиторським фірмам або аудиторам
Управління	Більшість членів управлінського органу - аудитори
Страхування	Обов'язкове страхування професійної відповідальності

Мережеві фірми (Deloitte, PwC, EY, KPMG тощо):

- ✓ Заборона неаудиторських послуг (стаття 5) - на всю мережу
- ✓ Обмеження гонорарів - для всієї мережі

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

3. Правовий статус суб'єктів аудиторської діяльності

Ключовий аудиторський партнер

Це зареєстрований аудитор, який:

- ✓ Відповідає за проведення аудиту РІЕ
- ✓ Підписує аудиторський висновок
- ✓ Головна контактна особа для ревізійної комісії

Особливі вимоги (стаття 17 Регламенту):

Вимога	Термін
Ротація	7 років макс. для одного РІЕ
Охолодження	3 роки не може брати участі
Перехід до клієнта	1 рік заборона на посади, пов'язані зі звітністю
Винагорода	Не може залежати від успішності продажу неаудиторських послуг

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

3. Правовий статус суб'єктів аудиторської діяльності

Ревізійна комісія (Audit Committee)

Обов'язкова для всіх РІЕ (стаття 39 Директиви)

Вимога до складу	Зміст
Склад	Члени адміністративного/наглядового органу (non-executive)
Незалежність	Більшість членів - незалежні від підприємства
Компетентність	Принаймні один член - компетентний в обліку та аудиті

Повноваження: моніторинг звітності, внутрішнього контролю, аудиту, незалежності аудитора, відбір аудитора

Принцип

«Навіть дозволені неаудиторські послуги потребують попереднього схвалення ревізійної комісії»

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

3. Правовий статус суб'єктів аудиторської діяльності

Наглядові органи

Приклади національних органів нагляду:

Країна	Назва органу
Франція	H3C (Haut Conseil du Commissariat aux Comptes)
Німеччина	APAS (Abschlussprüferaufsichtsstelle при BaFin)
Іспанія	ICAC (Instituto de Contabilidad y Auditoría de Cuentas)
Польща	PIBR (Polska Izba Biegłych Rewidentów)
Нідерланди	AFM (Autoriteit Financiële Markten)

Вимоги (стаття 29 Директиви): незалежність, прозорість, повноваження, співпраця з СЕАОВ

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

3. Правовий статус суб'єктів аудиторської діяльності

Висновок

Трирівнева система:

Рівень	Суб'єкт	Ключова особливість
1	Зареєстрований аудитор	Особиста відповідальність, CPD, реєстрація
2	Аудиторська фірма	Солідарна відповідальність, контроль якості, звіт про прозорість
3	Ключовий партнер	Ротація 7 років, охолодження 3 роки

Ревізійна комісія — не аудитор, але незалежний наглядач за аудитом.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

4. Регулювання обов'язкового аудиту в країнах ЄС

Регулювання обов'язкового аудиту в країнах ЄС

ЄС встановлює **мінімальні стандарти**, держави-члени можуть їх посилювати.

Чотири виміри регулювання:

- Критерії обов'язковості аудиту (хто підлягає)
- Призначення аудитора (ревізійна комісія, тендери)
- Відносини з клієнтом (гонорари, неаудиторські послуги, ротація)
- Нагляд за аудиторами (перевірки, санкції)

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

4. Регулювання обов'язкового аудиту в країнах ЄС

Критерії обов'язковості аудиту

Єдині порогові критерії для малих підприємств (звільнення від аудиту):

Критерій	Межа (до 2023)	Межа (після +25%)
Баланс (активи)	4 млн євро	5 млн євро
Чистий оборот	8 млн євро	10 млн євро
Середня кількість працівників	50 осіб	50 осіб

Достатньо не перевищувати два з трьох критеріїв для звільнення.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

4. Регулювання обов'язкового аудиту в країнах ЄС

Національні варіації

Тип реакції	Країни	Що означає
Не змінювали пороги	Фінляндія, Італія, Іспанія, Швеція та ін.	Суворіші вимоги (пороги нижчі)
Повне підвищення 25%	Австрія, Німеччина, Франція, Польща та ін.	Адаптація до нових максимумів
Підвищення >25%	Бельгія, Чехія, Угорщина, Литва та ін.	М'якші вимоги (більше звільнених)
Інший підхід	Кіпр	Перегляд для малих підприємств

Приклад (Чехія, з 2026)

активи >120 млн крон (~4,8 млн євро) або оборот >240 млн крон (~9,6 млн євро) або працівники >50.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

4. Регулювання обов'язкового аудиту в країнах ЄС

Призначення аудитора для РІЕ

Крок 1: Рекомендація ревізійної комісії

Щонайменше два варіанти вибору аудитора (крім продовження)

Обґрунтування переваги

Крок 2: Вільний доступ до тендеру

РІЕ може запросити будь-якого аудитора

Тендер не може виключати малі фірми (<15% доходу від РІЕ)

Крок 3: Призначення загальними зборами акціонерів

Первинний термін - 1 рік (з можливістю продовження)

Передавальний файл: чинний аудитор зобов'язаний надати наступнику всі матеріали.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

4. Регулювання обов'язкового аудиту в країнах ЄС

Національні органи нагляду

Вимоги до органів нагляду (стаття 29 Директиви):

Вимога	Зміст
Незалежність	Більшість членів — не практикуючі аудитори
Повноваження	Доступ до даних, інспекції фірм
Система забезпечення якості	Для PIE — перевірки кожні 3 роки
Моніторинг ринку	Звіти про стан ринку кожні 3 роки
Співпраця	З аналогічними органами інших країн та СЕАОВ

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

4. Регулювання обов'язкового аудиту в країнах ЄС

СЕАОВ **(Committee of European Auditing Oversight Bodies)**

Склад:

- По одному представнику від **кожного національного органу** нагляду
- Один представник від **ESMA** (без права голосу)

Функції:

- Координація нагляду (особливо транскордонні випадки)
- Технічна оцінка МСА для визнання на рівні ЄС
- Настанови та висновки (рекомендаційний характер)
- Оцінка систем третіх країн

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

4. Регулювання обов'язкового аудиту в країнах ЄС

Висновок

Дворівнева система:

Рівень	Застосування	Характеристика
Єдині вимоги (Регламент)	PIE в усіх країнах	Ротація 10/20/24, заборона 16 послуг, КАМ
Національні варіації (Директива)	Non-PIE	Порогові значення (різняться), делегування

*Для PIE - уніфіковані правила.
Для non-PIE - знання національних особливостей.*

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

5. Організація професійного регулювання аудиторської діяльності

Організація професійного регулювання аудиторської діяльності

Органи публічного нагляду мають кінцеву відповідальність за нагляд за аудиторами (стаття 29 Директиви).

Сфери відповідальності органів нагляду:

- Затвердження та реєстрація
- Прийняття стандартів
- Безперервне професійне навчання (CPD)
- Система забезпечення якості
- Розслідування та дисциплінарні процедури

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

5. Організація професійного регулювання аудиторської діяльності

Делегування завдань професійним організаціям

Обмеження для РІЕ (стаття 24 Регламенту 537/2014):

Сфера	Чи може бути делегована?
Система забезпечення якості	НІ
Розслідування з якості	НІ
Санкції за порушення	НІ

Для non-РІЕ: делегування можливе для всіх сфер.

Найбільш часто делегована сфера: CPD (22 з 30 країн)

5. Організація професійного регулювання аудиторської діяльності

Делегування на практиці (30 європейських країн)

Для PIE (заборонено делегувати якість та розслідування):

Сфера	Кількість країн з делегуванням
CPD	22
Реєстрація	14
Стандарти	15
Якість	0
Розслідування	0

Для non-PIE (делегування ширше):

Сфера	Кількість країн з делегуванням
CPD	22
Якість	16
Розслідування	9

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

5. Організація професійного регулювання аудиторської діяльності

Приклади різних моделей делегування

Модель	Країни	Характеристика
Мінімальне делегування	Нідерланди, Німеччина	Органи нагляду виконують більшість функцій самостійно
Широке делегування	Польща, Велика Британія (до Brexit)	Професійні організації виконують операційні функції під наглядом
Змішана	Більшість країн	Часткове делегування (CPD, реєстрація) + нагляд

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

5. Організація професійного регулювання аудиторської діяльності

Фінансування органів нагляду

За даними Accountancy Europe (2020):

Модель фінансування	Країни
Збори з аудиторів (прямо або через профорганізації)	Більшість країн
Державний бюджет (повністю або переважно)	Болгарія, Хорватія, Чехія, Латвія, Литва, Румунія

Потенційний конфлікт інтересів: ті, кого контролюють, оплачують контроль.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

5. Організація професійного регулювання аудиторської діяльності

Прозорість діяльності органів нагляду

Публікація індивідуальних результатів перевірок якості:

Публікують	Не публікують (або узагальнено)
Болгарія, Естонія, Нідерланди, Норвегія, Велика Британія	Більшість інших країн

*Публікація індивідуальних результатів створює репутаційні санкції -
додатковий стимул до якості.*

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

5. Організація професійного регулювання аудиторської діяльності

**Порівняння:
до реформи (до 2014) vs. після реформи**

Аспект	До реформи	Після реформи
Основний суб'єкт нагляду	Професійні організації	Публічні органи нагляду
Якість для РІЕ	Делегувалась	Не може бути делегована
Нові органи нагляду	Відсутні	Створені в 6 країнах
Європейська координація	ЕГАОВ (слабкі повноваження)	СЕАОВ (розширені повноваження)
Прозорість	Обмежена	Підвищена (звіти, іноді індивідуальні результати)

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

5. Організація професійного регулювання аудиторської діяльності

Висновок

Трирівнева система:

Рівень	Орган	Функції
1	Національні органи нагляду	Кінцева відповідальність, якість РІЕ, розслідування
2	Професійні організації	Делеговані функції (CPD, реєстрація, стандарти)
3	СЕАОВ	Координація, технічна оцінка МСА, настанови

Перехід від саморегулювання до публічного нагляду - головний підсумок реформи 2014 року.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

6. Гармонізація українського аудиторського законодавства з вимогами ЄС

Гармонізація аудиторського законодавства - умова макрофінансової допомоги ЄС та руху до членства.

Чотири вектори:

- Нормативно-правова гармонізація
- Інституційна спроможність (Рахункова палата, Держаудитслужба, ОСНАД)
- Захист фінансових інтересів ЄС (Ukraine Facility, OLAF)
- Виклики та перспективи

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

6. Гармонізація українського аудиторського законодавства з вимогами ЄС

Законопроект 2025 року
(схвалений КМУ)

Три ключові новели:

Новація	Зміст
ESG-аудит	Сертифікація аудиторів зі сталого розвитку, обов'язкове застосування ISAE
Фінансові санкції для PIE	10 000-100 000 неоподатковуваних мінімумів (~170 тис. - 1,7 млн грн)
Посилення ОСНАД	Централізація контролю якості, припинення делегування АПУ

«Звітність зі сталого розвитку в поєднанні зі звітом про впевненість - ключовий фактор підвищення інвестиційної привабливості» - Міністерство фінансів України.

6. Гармонізація українського аудиторського законодавства з вимогами ЄС

Рахункова палата: досягнення та виклики

Досягнення (оцінка Єврокомісії 2025):

Аспект	Оцінка
Загальний рівень	2/5 (низький, але прогрес)
Динаміка за рік	3/5 (позитивна)
Фінансова незалежність	Виведення з-під дії Закону «Про держслужбу»

Виклики:

- 6 з 11 посад членів Палати - вакантні
- Понад 35% посад аудиторів - вакантні
- Політична незалежність - не сформовано конкурсну комісію

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

6. Гармонізація українського аудиторського законодавства з вимогами ЄС

Держаудитслужба як AFCOS

Статус:

- ✓ визнана Антишахрайською координаційною службою (AFCOS) для співпраці з OLAF

Досягнення:

- ✓ Робочі відносини з OLAF, обмін інформацією
- ✓ Правова основа: Угода про асоціацію + Рамкова угода Ukraine Facility

Виклики:

- ✓ Слабкий контроль публічних закупівель (особливо до підписання контрактів)
- ✓ Недостатні повноваження для доступу до документів бізнесу
- ✓ Необхідна Національна антишахрайська стратегія

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

6. Гармонізація українського аудиторського законодавства з вимогами ЄС

ОСНАД - централізація контролю якості

Зміни за законопроектом 2025:

- ✓ Інспекція з контролю якості ОСНАД отримує відповідальність за контроль якості всіх аудиторських фірм, що проводять обов'язковий аудит
- ✓ Припинення делегованих функцій Аудиторської палати України (для «третього реєстру»)

Відповідність європейським вимогам:

- ✓ Стаття 24 Регламенту 537/2014 (якість для РІЕ не делегується)
- ✓ Стаття 29 Директиви 2006/43/ЕС (публічний нагляд)

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

6. Гармонізація українського аудиторського законодавства з вимогами ЄС

Ukraine Facility — 50 млрд євро

Програма макрофінансової підтримки ЄС на 2024-2027 роки

Реформа 5 "Improved audit and financial control systems" - зобов'язання (Q4 2025):

Зобов'язання	Строк
Забезпечити Держаудитслужбу інструментами для захисту фінансових інтересів ЄС	Q4 2025
Посилити заходи контролю закупівель	Q4 2025
Прийняти зміни до законодавства про державний фінансовий контроль	Q4 2025

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

6. Гармонізація українського аудиторського законодавства з вимогами ЄС

Співпраця з OLAF

Підтверджено OLAF (лист до депутата Європарламенту):

- ✓ Багаторічний досвід співпраці з Україною
- ✓ Підтримка створення НАБУ
- ✓ **Хороші робочі відносини** з Держаудитслужбою (AFCOS), САП, Офісом Генпрокурора, Нацполіцією, ЕБС
- ✓ Надійна правова основа (Угода про асоціацію, Ukraine Facility)
- ✓ Ліквідація посади офіцера зв'язку в Києві через війну (вивчається відновлення)

«Захист фінансових інтересів ЄС залишається головним пріоритетом OLAF незалежно від країни призначення коштів».

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

6. Гармонізація українського аудиторського законодавства з вимогами ЄС

Оцінка Єврокомісії 2025 року

Прогрес імплементації Угоди про асоціацію:

- 84%** (зросло з 81% у 2024 році)

Рівень підготовки за розділом "Фінансовий контроль":

Аспект	Оцінка
Загальний рівень	Помірний (moderate)
Динаміка	Хороший прогрес (good progress)
Проти минулого року	"Обмежений прогрес" → "Хороший прогрес"

Розділ "Фінансові та бюджетні положення":

- Ранній рівень (early stage)
- Обмежений прогрес (limited progress)

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

6. Гармонізація українського аудиторського законодавства з вимогами ЄС

"План Качки-Кос" - критичний сигнал

10 пріоритетів для вступу до ЄС (грудень 2025)

Строк виконання: до кінця 2026 року

Експертна оцінка прогресу (станом на дату):

9 / 100

Критично низький рівень

Ключові реформи залишаються на стадії підготовки або обговорення, з незначним або нульовим реальним прогресом.

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

6. Гармонізація українського аудиторського законодавства з вимогами ЄС

Рекомендації Єврокомісії

Для Рахункової палати:

- Посилити політичну та фінансову незалежність
- Заповнити вакансії (6 з 11 членів, >35% аудиторів)
- Ефективно впровадити ISSAI
- Механізми забезпечення якості

Для Держаудитслужби:

- Зміни до законодавства про фінансовий контроль
- Привести норми у відповідність до Директиви про боротьбу з шахрайством
- Розробити Національну антишахрайську стратегію

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

6. Гармонізація українського аудиторського законодавства з вимогами ЄС

Підсумок

Розділ	Ключовий висновок
1. Модель регулювання	Змішана модель: публічний нагляд + делегування, посилення після 2014
2. Директиви та регламенти	Директива (всі аудити) + Регламент (PIE: ротація, заборона 16 послуг)
3. Правовий статус	Аудитор (особиста відповідальність), фірма (солідарна), ключовий партнер (ротація 7 років)
4. Регулювання в країнах ЄС	Національні варіації порогів; для PIE — уніфіковані правила
5. Організація регулювання	Нацоргани (кінцева відповідальність) + делегування (CPD — 22 країни) + СЕАОВ
6. Гармонізація України	ESG-аудит, посилення ОСНАД, Ukraine Facility (50 млрд євро), виклики (План Качки-Коса — 9/100)

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

6. Гармонізація українського аудиторського законодавства з вимогами ЄС

Головний підсумок реформи 2014 року:

Суспільний інтерес є надто важливим, щоб залишати його виключно на розсуд професійних організацій.

Для аудиторів в Україні:

ESG-аудит - новий ринок, сертифікація вже запущена

Контроль якості стає жорсткішим (ОСНАД замість АПУ)

Ukraine Facility (50 млрд євро) потребує прозорого аудиту

Інституційні проблеми (вакансії в Рахунковій палаті, слабкий контроль закупівель) - ваші робочі ризики

Євроінтеграція - марафон, але кожен якісний аудит наближає Україну до ЄС

Co-funded by
the European Union

Sumy National
Agrarian University

ДЯКУЄМО ЗА УВАГУ!!!

ВЕБ СТОРІНКА проекту	https://projects.snau.edu.ua/eustrust/
Команда проекту	https://projects.snau.edu.ua/eustrust/proiekt-ta-komanda/komanda-proiektu/